

Ochota kantorů pomáhá postiženým žákům v běžné výuce

(Právo, 9.2.2015, Jiří Mach)

V poslední době se začíná dařit zapojovat čím dál tím více postižených dětí do běžných škol. Tisíce handicapovaných dětí, které by ještě před šesti lety byly zařazovány do praktických a speciálních škol, se dnes mohou vzdělávat po boku "zdravých" kamarádů.

Podle Kláry Laurenčíkové z České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání je takový trend ve světě uznávaný a pro společnost prospěšný.

"Všechny děti se tímto společným zážitkem učí, že k sobě patří. Některé možná budou jednou v roli zaměstnavatelů. To pak budou třeba mít menší strach zaměstnávat lidi s handicapem. Principy solidarity vnímají jako něco normálního," řekla Právu.

V Česku včleňování postižených dětí do běžných škol závisí hlavně na ochotě učitelů a ředitelů a na přísunu peněz. Jedno z toho chybělo i v případě třináctiletého Tomáše.

Ten po dětské mozkové obrně těžko koordinuje pohyb a jeho IQ dosahuje hraničních 70 bodů. V menším městě ve Zlínském kraji žije v pěstounské péči se dvěma nevlastními bratry.

Po dvou odkladech školní docházky měl štěstí, že jej přijala místní církevní škola, kam nyní chodí i bratři. "První dva roky ho v tom nechali plácát, aby se ukázalo, jak si s tím poradí. Ale měl úžasné třídní učitelky, že ho fakt táhly a podržely. Ve třetí třídě už jim byla přidělena asistentka pedagoga," popsala Právu Tomášova matka Marie.

Přestup ho poznamenal

Asistentka se mu zvlášť věnovala ve třídě, zapisovala mu domácí úkoly a školní aktivity, komunikovala s rodiči, dohlížela na přípravu pomůcek a dvě odpoledne týdně se mu věnovala mimo vyučování. Na vysvědčení z páté třídy měl jednu čtyřku.

To ale bylo poslední vysvědčení na této škole a na doporučení ředitele nastoupil Ioni v září do praktické školy. Ta je ovšem vzdálenější, a aby rodiče neutráceli za benzín, naučili jej jezdit autobusem, což bylo dosud nemyslitelné, protože chlapec má problém s prostorovou orientací. "Brašnu si už taky nosí sám, ale co mu to dělá se zády, nevíme," řekla Marie.

Podle ní se přesun hned o pololetí odrazil na vysvědčení, které zvládl s vyznamenáním. "Nároky jsou daleko menší, on tam stále ještě čerpá z církvy. Ale hodně polevil," uvedla matka.

Co ji však trápilo více, byla samotná změna kolektivu: "Na církevce měl dobré učitelky – ony to dětem nějak vysvětlily a zpracovaly je. Řekla bych, že ty děti na církevce měly takový lidštější přístup a byly k němu vstřícné. Samozřejmě se tam našly i momenty, kdy tam měl i problémy, ale tím, že učitelky na tom s dětmi pracovaly, tak ho docela zvládly přijmout."

Chtělo to osvětu

V původní třídě bylo celkem 18 dětí, nyní je v kolektivu o sedmi žácích, přičemž dva jsou šestáci a pět pátáků.

Podle Laurenčíkové však trend vyspělých zemí velí, aby postižené děti chodily do běžných škol a zůstávaly v nich. I Česko už touto cestou jde.

Zatímco ještě v roce 2009 bylo více postižených dětí v oddělených školách a třídách než v běžných kolektivech, Ioni už počet integrovaných převažoval.

Z celkového počtu 72 854 postižených jich 34 350, tedy 47,15 procenta, před pěti lety navštěvovalo běžné třídy. Ioni bylo evidováno celkem 73 629 postižených, z nichž 43 352 bylo integrovaných. Jejich procento se zvedlo oproti roku 2009 téměř o 12 procentních bodů na 58,88 procenta.

"Je to dáno tím, že společnost i pedagogická veřejnost si čím dál víc uvědomují, že je potřeba běžné školy více otevírat dětem s handicapem. Z různých stran tvůrců systémů častěji zaznívá, že inkluze je prospěšná oboustranně. Je to model, který je už ověřený, a i ministerstvo ve svých dokumentech hovoří o inkluzi jako o jedné ze svých priorit," uvedla Laurenčíková.

Na změně trendu se podle ní podepsaly aktivity neziskových organizací, univerzit a řady velkých projektů,

díky nimž se mohlo investovat třeba do vzdělávání učitelů a ředitelů, aby věděli, jak s různými typy postižení pracovat a jak na ně připravit klima ve třídě.

Další finance plynuly na zlepšení spolupráce mateřských a základních škol, zaměstnávání asistentů pedagoga, školských psychologů a speciálních pedagogů. Osvětu přinášely také vládní Agentura pro sociální začleňování, Česká školní inspekce nebo úřad ombudsmana.

"Ale pořád ještě nelze mluvit o tom, že by všechny nástroje fungovaly systémově jako funkční celek," dodala Laurenčíková.

Nejlépe se do běžných základních škol integrují žáci se zdravotním postižením, hůře ti s mentálním. Navíc má třeba inkluze v každém kraji jinou podporu. "Někde krajský úřad uvolňuje finance na asistenty, jinde jsou učitelé sami vojáci v poli a kraj jim spíš hází klacky pod nohy," vysvětlila.

"Učitelé potřebují k inkluzivnímu vzdělávání lepší podmínky. Musí být dobře připraveni z pedagogických fakult, potřebují se opřít o podporu psychologů a speciálních pracovníků, škola by také potřebovala další externí služby. Ale všechny systémové změny se budou naplňovat rychleji, pokud se změní postoj veřejnosti, a ten se podle mě mění," uvedla Laurenčíková.

Postižení žáci v běžných třídách Zdroj: MŠMT

Rok Postižení Ve speciálních V běžných Celkový počet
celkem třídách třídách (podíl v %) žáků

2014 73 629 30 277 43 352 (58,88) 827 654

2013 72 110 31 222 40 888 (56,70) 807 950

2012 71 791 32 631 39 160 (54,55) 794 642

2011 70 723 34 497 36 226 (51,22) 789 486

2010 71 801 37 040 34 761 (48,41) 794 459

2009 72 854 38 504 34 350 (47,15) 816 015

Nároky v praktické škole jsou menší. Syn hodně polevil matka mentálně postiženého chlapce